

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévére 4 frt félévére 2 frt, negyedévére 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közmuvelodés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A monda-költészet keletkezéséről és ennek feltételeiről.

(Folyt. és vége.)

A mondák keletkezésének és fejlődésének második kelleke kétségkívül az éghajlat, mely alatt valamely nemzet született és él, melytől az említett fajsajátságok is függenek. Ha tudomány és műveltség virágzására befolyással van az éghajlat, ugy azt kérдем: nem nagyobb művészet-e mind ennél a költészet? már pedig a mondák határozottan a költészethez, még pedig annak legjelentékenyebb ágához, a népköltészethez tartoznak és így ezek keletkezésére szintén befolyással van az, vajjon a hideg, mérsékelt vagy forró földöv szülöttje vagy lakója valamely nemzet. Így pl. el nem képzelhető, hogy mily zengő dalai lehetnek az északi sarkon lakó eszkimónak, kinek netán dalra nyíló ajkai a kegyetlen hidegben könnyen csonttá tagyhatnak, a mint hogy szivéből is kifogyott a dalra serkentő érzelem; de azt hiszem, hogy hiába keressünk népköltészt a zulu-kafereknél is, a kik minden műveltséget kiizzadnak, mert míg azt a dermesztő hideg legalább arra kényszeríti, hogy jégablakból hajlékot építsen magának, hová az időjárás zordasága elől menekülhet, ugy szintén a hideg parancsolta kényszerűségből állapotok bőréből ruházatot kell magának készítenie; addig ez — noha ő is építkezik — a civilizatio legegyszerűbb kellékét, a ruházatot ugy otthon, mint kóborlása közben nélkülözi; s míg az eszkimó az iramszarvas által vont szánon buskomor gondolatok között igyekszik a századok, vagy tán ezredek óta folyton vastagodó hó és jégréteg fölött tovább surrani, hogy hidegtől dermedt tagjait egy gyengén füstölő tűznél melegen tartsa s csak szükség esetén hagyja el oduját, addig a zulu vad, harcias, mondhatni vérszomjas természete folytonosan talpon tartja és ideitlen tombolással, üvöltéssel ad kifejezést állatias érzelmeinek és indulatainak. Itt tehát mondákról sem lehet szó, mert ily élet képezheti tárgyát egy ethnographiai vagy pszichologiai kutatásnak, de költeményre sujet-ét bizonyára egy költő sem találta benne. Ha tehát sem a sarkvidék hideg, sem pedig az egyenlítő forró ég-

hajlata nép és így mondaköltészetre nem alkalmas, vajjon alkalmas-e erre a mérsékelt földöv? Feleletül erre szabadjon csak annyit felhoznom, hogy a görögök és rómaiak költészete a mily kedves volt még e nemzetek életében, épen oly classicus és utolérhetlen lesz mindig; továbbá, hogy a német irodalomnak már a kereszténység legelső századaiból vannak népies-epikus és keresztényének kísérletei, s még pedig szerencsések, feldolgozva az előbbieken számtalan szép mondat; minthogy pedig a germán-nép egy, a praehistoriai időben Azsiából bevándorolt nép — mi mellett nem csak ősi mondái, hanem nagyobb mértékben nyelve tanuskodik — bizonyos az, hogy költői tehetségét is ősi hazájából — keletről — hozta magával örökségül, a miből következik az, hogy a kelet népei ez isteni szikrával birván, ezt fel is tudták használni, mire példát felhoznom teljesen fölösleges. Közvetlen bizonyítékul szolgálunk azonban erre azon gyönyörű mondák, melyek nemzetünk politikai és irodalom történelmének ókorát képezik, és melyek a hun- és a régi magyar hősmondakör neve alatt ismeretesek.

Nincs a torró és hideg földövek egyetlen egy költője, míg a mérsékelt földöv nemzetei egyenként és összesen száz meg száz költőt mutathatnak fel, s ezek között nem csekély számu első rangú.

Azt hiszem, hogy habár röviden, de eléggé indokoltam azt, hogy a mérsékelt földöv, valamint alkalmas és termő talaja a par excellence költészetnek: ugy és épen azért, szülője a mondáknak is. És ezzel szabadjon a mondák keletkezésére befolyásos

3-ik körülményt említenem; és ez az időpont, melyben valamely nemzet él. Mert vannak korok, melyekben a szellem keveset vagy épen semmit sem producál, a kedélyek tétlen nyugalomban tespednek és semmire sem, legfeljebb haszontalan dajka mesék vagy babonás dolgok meghallgatására és elhívésére hajlandók. Hogy ily korokban költés s ennek alapján monda sem keletkezhetik, az bizonyos. — Ellenben vannak korok, melyekben a nemzetek egymással hadjáratok, kereskedés vagy tudományos törekvések által élénkebb összeköttetésben állanak és így részint az idegen nemzetek családi és társadalmi

életét igyekezék megismerni s esetleg maguk között meghonosítani; részint azok szellemi termékeit lesik és tanulják el, mi által öntevékenységre is sarkaltatnak. A nagy népvándorlás és hasonló mozgalmak idők adtak — nézetem szerint — legtöbb s legerősebb impulsust a költészet és mondákra, mik ha nem is születnek meg rögtön valamely hadjárat vagy ütközet után, de meg lévén a nemzetben az érdeklődés ez és szereplői iránt, későbbi létrejövetelük kétségtelen. Mert midőn „borura derű“ s így harc és háboru után béke áll be, visszagondolnak az utódok a honfoglaló s egyéb hősökre, kiknek egyik-másik tette a nép emlékezetében még él, s melyen a hálas utódok még tudnak lelkesedni, nem is hagyták azért azokat elveszni hanem — lehetőleg kellemes alakba öltöztetve — a késő utókor számára megörökíték. Hogy aztán lelkesedésükben meg nem történt dolgokat is felkaroltak, a megtörténteket pedig mesés és csodálatos fényvel vették körül, az a mily hihető és bizonyos, ép oly megbocsátható is. — A mely nép tehát nem élte át a népvándorlást, vagy nem vivott soha ellenséggel, annak nincsenek, nem lehetnek hősei és igazán erőteljes költészetről, ennek gyönyörűségéről és kellemes voltáról még csak nem is álmodik, sőt testi ugy, mint lelki ereje hanyatlak s az egész nemzet elcsenevészedik, mert „sana mens, sano in corpore,“ egészséges testet pedig nem nevelünk otthonüléssel és semmittevésével, hanem a test erejének tolytonos gyakorlása és fejlesztése által. — Így tehát általános és örökké tartó harczokat óhajtanék a költészet virágzása kedvéért? Oh nem! hisz tudom mennyi nyomorral jár a háboru. Csak indokul hozám azt fel arra, hogy akkor, midőn első historiás énekeink keletkeztek, melyekben — a prozodiai s egyéb hibákat leszámítva — annyi az erő, élet, eredetiség s egyéb jeles tulajdon, a nemzet aprója nagyja ismerte a honfoglalás nehéz munkáját, ismerte a nemzetnek a külfeljedelmekkel vivott harczait és gyakran érintkezett már a fél hold kontyosaival, s csak oly tehetség kellett azok megírására, minő Ráskay Gáspár, a szendrői Névtelen, Ilosvai Péter, Görgei Albert, Istvánfi Pál, a Dráva: és Pataki Névtelen, Dálnoki János, Huszti Péter, Idari Péter, s főleg mint Tinódy (Latos) Sebestyén.

Ma még a háboru sem idézhet elő ily erőteljes, nemzeties dalt, mert nem mérközik ott az emberi erő, s nincs tere a személyes bátorságnak és vitéségnek, hanem elvégzik a végezni valókat egy pár százezer hátultöltő szuronyos puskával és egy rakás bömbölő, durrogó romboló kisebb-nagyobb szörnyeteggel, melyeknek Uchatius-vagy nem tudom miféle ágyu a neve.

Ha a tudós világ elfogadta e három tényezőt — a fajsajátságokat, az éghajlatot és azon időpontot, melyben valamely nemzet él — olyanokul, melyektől az irodalom általában lehetséges, ugy azt hiszem, nem követtem el valami égbekiáltó bűnt, s nem voltam nagyon vakmerő, midőn e három tényezőtől tettem függővé az irodalom legjelentősebb nemét a költészetet s ennek specialis fajtát a monda-költészetet. Ha tán nagyot is találtam mondani, nem tehetek róla, mert korunk egyik fővonása a nagyzás, én pedig, mint e kor szülöttje, megtanultam azt, hogy sokat kell kérni, akkor, ha azt akarjuk, hogy bár keveset kapjunk s nagyot kell mondanunk, akkor, ha legalább valamit el akarunk, hitetni.

Haydn J. Hugó.

Főbb bűneink.*)

(A reverenda.)

Valahogy téves gondolatot ne támaszszunk magunkban, midőn főbb bűneink cikksorozatában a reverendát szerepeltetjük, mintha tán maga a reverenda viselése volna egyike.

Itt egyszerűen csak azon visszás helyzetről akarunk megemlékezni, mely a reverenda hordozói és nem-hordozói között szemléhető.

A helyzet nem egyéb, mint hogy a reverenda nem-hordozói annak hordozói iránt bizonyos idegenkedést, bizalmatlanságot tanúsítanak. Már pedig ennek a helyzetnek hátránvai mindkét félre a legkárhözóbb eredménnyel vannak párosítva.

Szóval, itt azon viszás helyzetről akarunk megemlékezni, mely a papok és nem-papok között mindinkább kirívóbban jelentkezik.

Ennekelőtte néhány évtizeddel a pap és a község lakói, illetve hívei között, bizonyos patriarchális viszony létezett. A lelkészt ugy tekintették, mint a családapát, egymásközt pedig testvérek voltak, kik a közös atya tanácsát szívesen bevették, követték, és a mellett jól is érezték magukat.

Most egészen másképp áll a dolog. A papot ugy szeretnék igen sokan látni, mint csupán oly társadalmi tagot, ki ha a templomban elvégezte végezni valóját, azonkívül hallgasson, ne mozogjon, ne tegyen semmit, mert a templomon kívül nincs számára hely.

Pedig hát a pap a társadalom tagja: és pedig állásánál fogva, kiváló tagja, hivatásánál fogva pedig éppen hasznos tagja.

Csakhogy a mai világ követelménye a pappal szemben olyan furcsa, hogy igazán nem tudhatia a pap mikor miáltal tesz, vagy tehet eleget azon követelményeknek.

Az egyik ugy szeretné látni a papot, hogy csak az oltárnál legyen pap, azonkívül legyen a világ embere. A másik azt szeretné, hogy a pap oltárnál, társaságban, politikában, közéletben egyaránt mindig pap legyen, azaz ne avatkozzék semmibe s legjobban teszi, ha a világ eseményeitől félre húzódva, az otthoni magányban morzsolgatia olvasóját. A harmadiknak az a baja, hogy a pap egyebet se tesz, hanem rakásra gyűjti a pénzt, gazdagszik, hizik és semmit sem tesz — mert hát a pap dolga semmi dolog. A negyediknek az fája, ha a pap napról-napra nem vendégeskedik, az emberekkel nem „bruder“-ezik, a világ zajába nem elegyedik. Az ötödiknek —

De minek soroljuk el a panaszokat, ki tudja mikor jutnánk végére. Itt nagyon alkalomszerűen teszünkbe jut ama mese a molnárról és fiáról. Akármit tesznek a papok, a világnak sohasem fognak eleget tehetni.

De nem akarunk itt apolgetikus rendszerrel a papság védőjeként föllépni, nem akarjuk fejtegetni, mennyiben jogosult a világ követelménye és mennyiben nem; itt csupán azon szomorító körülményre akarunk reflectálni, hogy a világiak és a papság között nincs az a viszony, mely kívánatik, hogy a közös érdekeket közösen, vál-

*) Mutatvány a „Magyar Katholikus“ című uj hetilap III. számából.

vetve, egymást támogatva, egymást gyámolítva, megvédjék azon közös ellenségeink ellen, kik a mai erkölcsi közöny korában gomba módra szaporodnak, hogy azokat a közös érdekeket megtámadják s a mi róvásunkra a feledés sírjába döntsék.

Nincs meg a kölcsönös bizalom viszonya. A világ bizalmatlan a „papi kaszt“ iránt, idegenkedik tőle, sőt a gyűlölet bizonyos nemével tekintget feléjük, azok felé, kikben bizalmat kellene helyezni, mar csak azért is, — mert állásuknál, hivatásuknál fogva, a társadalom jóltevőinek tekinthetők.

És miért a bizalmatlanság? miért az idegenkedés? **miért a gyűlölet?**

Erre a kérdésre vajmi kevesen tudnának helyesen felelni. A bizalmatlanságot, az idegenkedést, a gyűlöletet vajmi kevesen tudnak helyesen indokolni.

E kérdésre mi leghelyesebben azt a feleletet tudnók: mert az divat, mert úgy kívánja azt a felvilágosodott kor szelleme, mert az a fekete reverenda a sötétség, a divatból kiment bigottság képviselője.

Avagy miért érdemlik a papok a bizalmatlanságot. Azért, mert az erkölcs elveit igyekeznek az emberek keblében meghonosítani? Dehát, Istenem, nem jajgatunk-e, hogy az erkölcsök vesztvén, hanyatlak a társadalom erkölcsi léte?

Azért érdemlik-e a papok az idegenkedést, mert általában véve nem is tagjai a társadalomnak, mert a coelibatus törvénye őket a társadalomtól elkülöníti? Dehát azok, kik semmi törvény által sem kötelezve, mégis család nélkül szolgálják a hazát, nem a társadalom tagjai-e. Ki mondaná egy Deákra, hogy nem volt a társadalom tagja?

Azért érdemlik-e a papok a gyűlöletet, mert a világ véleménye után menve, mily baktöveket követünk el nem egyszer, n.ily keserű csalódásokat kell tapasztalunk számtalanszor?

Bármint gondolkodunk is a tárgy fölött, ha józanul akarunk itélni, be kell vallanunk, hogy a bizalmatlanság, az idegenkedés, a gyűlölet nincs jogosulva, sőt be kell vallanunk, hogy a gyászos jelenség a katolikusokra nézve, főleg a mai körülmények között igen sok erkölcsi veszteséggel jár.

A katholicismus Magyarországon jelenleg igen gyenge lábón áll. Hogy miért, azt nem akarjuk kutatni, de ki kell mondanunk, ha így maradunk, ha nem közeledünk egymáshoz, ha meg nem értjük egymást, még gyengébb labon fogunk állni.

A papok es világiak kell, hogy megértsék egymást s kezet nyujtva egymasnak, együttes erővel az ugyhez méltó lelkésütséggel működjenek, hogy az elvezetett tért visszafoglalják, mar csak azért is, hogy új szellemet, új erkölcsöket teremtsenek a társadalomban, új életet adjanak a megszibadt nemzetnek.

Hogy minden bajainknak az erkölcsi betegség a szülőanyja, azt nem is kell fejtegetni, azt mainap már minden józanul gondolkodó beismeri. Az erkölcsi betegséget eltávolítanunk pedig csak úgy sikerülhet, ha azokkal egyetértünk, kik az erkölcsösség öreikul rendeltetvük.

Hogy pedig azokkal egyetértsünk, meg kell jól vizsgálunk, hogy mi is az oka a miért nem birunk egyetérteni? —

Az nagyon egyszerű és világos.

A közös ellenség jól tudja, hogy csak úgy győzhet fölöttünk, ha minket egymástól távol tart, ha nem birjuk közös fájdalmainkat egymásnak elpanaszolni, ha — egyesülésünk által oly tényezőt nem teremünk, mely dacolni képes legyen a vallástalanság veszedelmes áramlatával.

A közös ellenség pedig nem más, mint a mai liberalismus, mely az emberiséggel minden áron el akarja hitetni, hogy az ember is szellemi lény, kinek vallás táplálékra van szüksége, hogy az életet még akkor se tekintse elviselhetlen tehernek, midőn az anyagi csapások ezre ostromolja s e teherből való erőszakos megszabadulásra ösztönzi.

A közös ellenség leghatalmasabb fegyvere a sajtó. Ezen uton szívárognak be a társadalomba azok az élet-sorvasztó elvek, melyek már annyi bünt szültek, a társadalom millióinak szeméből annyi keserű könnyet facsartak.

A sajtó — kivéve a kiveendő józan sajtót — igen készségesen bizonyítgatja a vallás fölöslegességét és mi természetesebb, minthogy támadásainak élét első sorban is azok ellen fordítsa, kik a vallás elveinek bajnokai.

Szóval a papság, és világiak közti ellentét, a közöttök uralkodó hidegséget, bizalmatlanságot a liberális sajtó éleszti, a hol csak teheti, majd egyenesen, majd álcázott utakon. Hozzájárulnak a különféle rosz irodalmi termékek, melyeknek mintha egyéb dolguk sem volna, mint azt bizonyítani, hogy az ember Isten nélkül is lény, hogy az ember a természet fölve, maga az Isten. Ezeknek természetesen nincs is aztán kedvenczebb themájok, mint az egyházat, annak tanait, szolgálait, a guny fegyverével megtámadni, s őket az emberiség előtt neveltségessé téve, megfosztani azon érdemlett bizalomtól, melylyel a társadalom évszázadok, mondhatjuk évezredek óta irántuk viseltetett.

A sajtó mellett vannak a közös ellenségnek szónoakai is, kik tetszetős szavakkal lepik meg a hiszékenyeket, kik az ész magasabb követelményeire, a természet dönt-hetetlen törvényeire hivatkoznak, tagadják az emberiség lelki létét s kik, hogy annál sikeresebben munkálkodhasanak, kiküldöik érdekében a papságra mindent rákennének, csakhogy tőlök és az általok hirdetett valláserkölsi tanoktól a bizalmat, a hitet megvonják.

Hogy hová vezettek bennünket, azt fájdalmasan érezzük. Hogy az erkölcsi józan érületnek kiirtásával a bűnök tömkelegébe sodorták a társadalmat, azt a mindennapi tapasztalat bizonyítja. Hogy a papság és világiak közötti bizalmatlanság a katolikus népnek igen sok tekintetben való hanyatlását idézték elő, azt minden katolikus érzi, külföldön úgy mint saját édes hazájában.

Meddig tartson ez, kath. polgártársak? Ha érezzük hanyatlásunkat, miért nem teszünk semmit, hogy annak határt szabjunk? Pedig érezzük — ezt ha nyiltan nem is hirdetjük tán, mert félünk a „fölvilágosultak“ gunyjától, de úgy négy szemközti vajmi sokszor elpanaszoljuk egymásnak. Ugy négy szemközti tán mégis megértjük egymást, négy szemközti a papok és világiak mégis csak elmondják egymásnak, hogy másképp kellene ennek lennie, hogy így nem boldogulhatunk.

De hát miért négyszemközt! mért nem nyiltan is? Vajjon saját jóvoltunkat nyiltan védeni, szégyen, vagy bigottság?

Ugy van, nyílt sisakkal lépünk támadóink elé, annál inkább tehetjük, mert tudjuk, hogy jó, hogy igaz, — üdvös ügyet védelmezünk.

Világiak és papok! — fogjunk kezét egymással, értünk meg egymást és működünk a szent igazság szellemében, majd meglátjuk, hogy új, jobb idő fénye fog reánk derülni: majd meglátjuk, hogy a nyomor, melyet az erkölcs megsemmisítésén fáradozó elemek a társadalomba becsempésztek, enyészni, pusztulni fog.

Világi polgártársak! fogjátok kezét a papsággal, mert higyjétek el,

a reverenda alatt is oly szív dobog, mely hön tud érezni s fájdalmasan tud keseregni, ha azok, kik velünk egy testületnek, a kath. egyháznak tagjai, a jólét, a boldogság zárt kapui előtt dideregve és lázva könyörögnek egy falat kenyérért! hidjétek el

a reverenda alatt is oly szív dobog, mely a hazáért, az emberi társadalom jóléteért lángholni és buzogni tud csak úgy, mint minden igazi honfi: higyjétek el

a reverenda alatt is oly szív dobog, mely veletek fog örvideni, ha örültök, veletek szomorkodni, ha szomorkodtok: oly szív, mely a titekkel együtt dobogva, nem fog edesebb feladatot ismerni, mint a közös boldogságért végletekig veletek együtt küzdeni, vagy ha ke'el, veletek együtt halni az igazságért!

T Á R C Z A.

Alkotmányos élet falun.

„Poena peccati non tardabit“
S. Scriptura.

IV.

A választások.

Az első találkozás után ítélve sokáig kellett volna még bizonytalanságban lenni az iránt, ha valjon Szelessy, a milyen finom társalgó és művelt egyénnek tünt fel: a vallás erkölcsi-ügyekben, a köz és magán élet-elvekben is oly helyes iránnyal és tiszta ítélettel bír-e, ha a közel jövő, melynek titkait még 24 órával előre sem tudhatjuk — őt egész lényében nem állítja szemeink elé?

A nép reggeli 8 órakor már tömegesen gyűlt a község háza körül. A megbízott kortesek egyre jöttek-mettek és suttoztak. — Majd egy egy görödös torok elmorgotta magát: „nem hagyjuk magunkat;“ „csak ő ne legyen“, — „az urfit választjuk meg.“

A sok sápadt arc, a lankadtan mozgó és merev álmatlan szemek, a pálinkától párologó és mámoros fők; a tántorgó és kimerült majd vézna, majd köpczös alakok; a kicsovált szájak; az égre emelkedő bodor füstfelleg, az összekuszált bajusz, barkó, szakál és bozontos hajbaglyák nevelésen szörnnyű látványt nyújtanak.

Ugy tárult fel e borzasztó költői kép, mint midőn a villámos mennykő becsap a szegény fakasnak ujed-

nyekkel tele lévő kemenczéjébe és minden edénykészletét összezuzza. A külömbőség csak az, hogy az alkotmányos életnek örvendő, választó honpolgárookra, a szegény haza ezen cserép sípjaira, melyeket Isten a föld agvagából gyurt, nem a mennydörgös mennykő, hanem a pálinka kábitó és mérges szesze csapott le, s ez szédítette meg a haza megmentésén agyon tört fejüket. Valóban, úgy nézett ki ezen alkotmányos választó tömeg, mint egy megtépett libanyáj. De mit mondok? hisz meg is tépték... azaz kapacitálták vala egymást.

Már 12-re járt a toronyóra. A választó nép, ez alkotmányos gépezet a jelzett képes újabb vonásokkal élénkítve még mindig az utczákon és közelebbi korcsomákban várta a nagytekintetű elnöklő szolgabíró urat. A szolgabíró ur — dicséretére legyen mondva, előkelő család ivadéka vala. Mindenek felett szeretett koczikázni, kártyázni, kockázni, vadászni stb. s még valamit tanult is volt. Bele találta magát a korszellem követelte külsőségekbe. Némelyek szerint inkább beillenék — nem lie beralis, — mert liberalizmusa ellen nem lehet kifogása senki embertianak — hanem liberális udvaroncznak, mint közigazgatási hivatalnoknak. Különben sok beszéd és szesz is folyt le a görödös torkokon, míg a mai választási mód szerint bejutott a szolgabírói székbe.

Itt van, itt van! mormogák többen haragosan a tömegből, midőn 12 óra után díszfogatán irnokával megérkezett.

A szolgabírói irnok is szép urfi vala. Még jobban értette a manipulatiót, azaz az ügykezelést, mint főnöke.

Oh! be együgyű és balgatag ez a mi népünk! Mindig olyanokat tisztel meg hivatalokkal, kik inkább szeretnek parancsolni, urizálni és önkénykedni, mint a közrója munkálva a hivatalban ülni.

Szép nap vala. A hajnal első pirosuló sugarai bíbor özönbe meríték a bárány felhőkkel átszótt égivet. A visszaverődő színvegyület meghatóan szép játékokban pompázék a Szelessyék izléses háza erkélyén, a gazdagon virágzó oleánderek, kaktuszok, szegfűvek, rezedák, boglárók, s más virágok lombkoszorui közt, melyek itt kirakva buján tenyésztek. Itt szokta Szelessy reggelenként a felkelő nap első bíbor sugarait köszönteni. Itt élvezé naponként az üdítő regg éltető és felfrisítő tiszta levegőjét is.

De minden szokás és szabály alul van kivétel. Így történt ez ma Szelessyvel is. A hajnal még nem pirkadt és Szelessy már azon kevés jobbakk ablakain kopogtata, — kik a korcsomákat és kortes eszem-iszomokat példás figyelemmel szokták kikerülni, — hogy a mai választásnál azokat a maga részére megnyerje.

A szolgabíró ur elnöki székét már elfoglalta vala midőn Szelessy az egyik, és Rezes a másik utcából egy-egy csoport embertől környezve a község házához megérkeztek.

A választás délutáni 1 órakor, — miután az idevonatkozó önszervezkedési szabályok felolvastattak és mint a székely ember szokta mondani a választók: „el valának készülve,“ azaz bepálinkázva — kitüzetett.

Midőn a választás eredménye délutáni 3 órakor kihirdtetett, az öreg Laci bácsi erőlyesen szót emelt azon választási laza eljárás és visszaélések ellen, melyek a

közérkölcösiséget roppant mértékben veszélyeztetik, elég bátor lón a t. szolgabíró urnak is szemébe mondani az igazat, hogy ezen visszaélést szó nélkül elnézi.

A felszólalásnak kevés eredménye lőn, mert a választottak és választók ismét csak a korcsomákba vonultak a végzett nagy munka fáradalmainak enyhítésére.

No, urócsém — mondá a szokott szép „Dicsértessék a Jézus Krisztus szent nevének“ köszöntése után az öreg Laczi bácsi, a választásokról jövők. Szives engedelmeiből meglátogatom, hogy részint tiszteletemet téve a mai nagy nap dicsőségéről, — mivel nem vala a választásokon — holmit elmondják, részint, hogy az újabb lapokat megtekintsem.

Nagyon levagyok kötelezve, — szóla a plebános, — köszönöm szives előzékenységét. — A választásokon nem valék jelen, s megvallom, nem is volt nagy kedvem — mert bár nagyon szívesen fekszik ezen szegény községnek jóléte, de azt a hallatlan léhaságot és visszaéléseket, — melyek napi renden vannak — lehetetlen kiállani. Különben is kiment azon körülmény, hogy hivatali teendőim a szomszéd beteg plebános ur kíségetésére szólítanak, és épen pár percczel előbb érkeztem haza.

Szót emeltem — mondá közbe az öreg Laczi bácsi — a szolgabíró által szó nélkül átnézett lelkiismeretlen választási eljárás ellen, mely az erkölcsi- és jog-érzetet sérti, de mind hiába! Küszöbön vannak az országgyűlési képviselő-választások és a megyei tisztújítások. Szelessyre pedig, mint páratlan kortesre mind a kormánynak, mind a szolgabíró, — s többi hivatalra sóvárgóknak nélkülözhetlen szükségük van.

Tehát nem is kell moródanom, hogy Szelessy a főbíró. De csak 5 szavazat többséggel Rezes ellen. Borzasztó állapot ez alkotmányos életünkben — jegyzé meg a plebános — hogy a kormány maga és közegye segítik elő az elfajultságot és ápolják az erkölcsi sülyedést. Valóban bámulandó, hogy még a falukon is, mily ritka előszámítással szemléli ki saját számára bérenczeit.

Igen megmagyarázhatlan, — veté közbe az öreg ur, — hogy épen azok követik el a legégbekiáltóbb botrányt és törvényteleniséget, kiknek kötelessége volna a törvények fölött örködni és a törvénszegőket példásan megbüntetni. Rettentő a bűn, midőn egyesek követik el; de óriásilag nagyobb, midőn az állam maga követi azt el.

Nos, hát nem hiába lotott-futott, izzadt-fáradott Szelessy — folytatá a plebános, mert ismét megkapta a falusi bíróságot? Hát a többi előljárási tagok és képviselők is megválasztottak?

Igen is — viszonzá az öreg ur — minden megtörtént... Községünk haladhat tovább. — Nyikorgó, régi szekerünk kireperáltott... Rudja és kormányzó rudasa a régi. A régi rossz kerekéből pedig egy rész kihányott és kopottabbak tétettek helyükbe. Tehát nyikoroghat!

— Ugyan, ugyan, Laczi bácsi — kérdé érdeklődve a plebános, — hogy értsem? még rosszabb lesz, mint volt? az lehetetlen!

— Hát bizony ugy, hogy Szelessyt ismerni kell — folytatá az öreg ur, — a többi nem ér semmit. A kikkel nem tudna elbánni, azok nem vállalnak hivatalt. O maga pedig roppant vakmerő. Allításai és elveihez az

esztelenségig makacs. Inkább szeszélyes, személyeskedő és furfangos, mint tudomány-, vagy szakismeret képes ember. Ha valamit a községben kiakar vinni, azt aluton is keresztül viszi. Melléje nem kell senki. O tesz a mit akar. Megtörtént bizonyos ügyben, hogy a községi képviselő határozatát mellőzve, mást terjesztett fel a törvényhatósághoz, s midőn a nem várt válasz. — megjött, mindenki bámulta, hogy honnan e válasz. — Kétértelmű gunyoros szavaival akár melyik birtokos képviselőt letorkolja, ha főkép oly ügyben szólal fel, mely érdekeivel ellenkezik. Ezen hőbortos bánásmódjával bármely közfőt megöl.

— Ez aztán igazi alkotmányos falusi élet, — jegyzé meg a plebános, Ezt még sem hittem volna a műveltenek látszó Szelessyről! Talán végzett ember?

— Oh! kérem, — akart végezni — mondá az öreg ur, — de nem szeretett tanulni. — Egész élete nagyon kalandos vala. Már tanárai nem bírtak vele. Igen kikapó és rossz erkölcsi magaviseletű frater vala. Miután pedig iskoláit odahagyta, egészen vállalatanná, hitelenné, isten-tagadóan, főkép roppant istenkáramlóvá, a vasár- és ünnepnepok megszenteltelenítőjévé, a nép tökéletes botrányává és végre botrányoztatójává lett.

— Ez hallatlan és bámulandó dolog, — szól közbe a plebános s mégis a nép kegyeli, s épen maga felett bírójává teszi?

Ez furcsa valami és megmagyarázhatlan!..

Igen, a nép — folytató az öreg ur — akarva, nem akarva enged a kényszerhelyzetnek. Bár nyaka az önkény járná alatt vérzik, bár zarnok uralmát érzi maga felett; de részint fenvegetéseinek és ígéréteinek, részint mézes és kapós keszédeinek, főkép részeg állapotában, midőn még Istenét is eladná — nem tud, nincs ereje, bátorsága ellenállani. — Főkép a jobbagy-osztály, melylyel a Szelessyek emlékezetben fenn maradt kegyetlenséggel bántak el, s mely már a régi időben megszokta előttük meghódolni — nem merné még csak száját se ellene feltátni.

Eközben kocsí robogott a plebániai udvarba. A megyei főorvos Dr. Ságghi ur, a plebános házi orvosa és régi barátja, az állam ügyész és vizsgáló bíró léptek be. Kik a választás előtt, és ma a választás után történt véres verekedés alkalmából halálosan megsebzett néhány ember ügyének és állapotának megvizsgálására szállottak ki a községbe, a helyszínére.

V.

Az iskola terv és költségvetés.

Valamint mindenütt e hazában, ugy e községben is a mindennapiság parányi köréből kiemelkedni vágyó és a műveltség magaslatára törekvő polgárok főfigyelmét az iskola szent ügye foglalá el és tartátlázás tevékenységben. Valóban roppant és óriási vala a forrongás a tanügy terén. — A vallástalan közös községi iskolák, mind e század egyik réme, — mely fájdalommal tölték el a jövő iránt aggódo jobbak lelkeit. Az új pogányság fia haza-szerte világ reform-munkáját, a divatos felvilágosultság tüzetől hevítve, csaknem dühös ingerültséggel kezdik meg. A nagyelődöknek mindenha akadnak nagy fiaik kik öröklék elődeik boldogító szellemét, azok örökségének méltó végrehajtói és szellemök világának hű terjesztői. E község is nagy szellemnek világoskodó fényével vala megvilágítan-

dó. — Azért Szelessy mindent megtett, hogy a nagynevű közös iskolatörvényt csináló — különben boldogemlékü, s a mai új pogányok által istenített Br. Eötvös kaptája szerint e községre is a szellemi felvilágosultság agyon boldogító napját felhozza. Valóban e törvénnyel új korszak hajnala köszöntött be a nagyraemelt nemzetre. De nehéz lenne megmondani, mire virrad egykor e szegény község is ha Isten uja bele nem nyul, Szelessy Istent nem ismerő, de önzése számára zsiros falatokat biztosító nagy iskola reform törekvéseinek útját nem állja és a hitetlen felfuvalkodást példásan meg nem alázza. — Vajjon mit akar ez a Szelessy az iskolával — kérdé egy alkalommal a plebános az öreg Laczi bácsit, ki szabad idejében nála szokott szórakozást keresni. Ugy sejtem, hogy aluton valami hazug jelentést tett a tanfelügyelőségnek az iskoláról.

Azt még se mernék hinní — viszonzá az öreg ur — hisz iskolánk kezdet óta mindenben megfelel a törvényszabta feltételeknek, iskolánk mindig rom. kath. jellegű volt. Ezt mióta az egyházi önszervezet az egyes hitközségekbe életbe lépett — mint jelenleg uröcsém elnökléte alatt, — mindig a hitközségi tanács, mint egyszersmint iskolaszék — vezette és gondoskodott róla. — Ezen joghatóság a 68-ik évi iskolatörvények által a felekezetteknek is megvan engedve. Hogy pedig Szelessy itt most mit akar, nem gondolhatom? Közlebről nálam volt — szól közbe a plebános — és beszélgettünk az iskola ügyről csaknem a vitakozásig.

No és mit mond? kérdé az öreg ur.

A mit takargatott szavaiból ki lehetett lesni — mondá a plebános — az ő akaratát az volna, az új iskola építésére és jellegére nézve, hogy építsék az állam segélyen a község, mint vállalkozó által az ő vezetése alatt egy 4000 frtos iskoláépület. Az iskolaiügy felett rendelkezék minden tekintetben az állam, mint mindenható s melyhez a nevelés és oktatásügy egyedül tartozik, és pedig úgy, a mint a közös iskolai törvények a községi közös iskolákra nézt előírják, v. amint Szelessy ur diktálándja. Azonban, hogy a nép jóhiszeműségében meg ne zavarassák, mindez úgy történjék, hogy maradjon meg legalább szinleg az iskola rom. katolikus jellege, a mint ma van. Igen, tából vaskarika — veté közbe az öreg ur — minő szarvas okoskodás, minő képtelenség ez? Ki hallott még valaha ilyen iskoláról valamit: no! no! vagy milyen rom. kath. jellegű iskola lenne az, melybe ma-holnap az állam egy zsidó v. más istentagadó tanító a nép zsebere bealítana, s aztán annak fizetését az adóforint után végrehajtókkal huzatná fel? Mily dicső dolog lenne, ha a hitetlen tanítókat zsebközből fizető szülőknek nem lenne szabad csak szóba se hozni gyermekeik vallásos nevelését, vallásuk tanításának sürgetését, a nevelés irányának és módjának megszábasát? Minő iskola lenne az, melyben nem szabadna a gyermekeknek a megszorított vallásórákon kívül a teremtő Istenről, megváltóról, a vallásról, hit, remény és szeretetről, erkölcsről, erényről, bűnről, lélekről, a lélek halhatatlanságáról, a menyország és pokolról stb. még csak hallani is? . . .

Hol mindezek a hitetlen tanítók által guny tárgyává tétetnének.

Bizonyára ez végül is szomorú dolog lenne, jegyzé meg a plebános — hisz tudja már országvilág, hogy megjártak ezzela szomszéd tiszta rom. kath. nitkőségben. Saját zsebközből fizetik a zsidó tanítót, anélkül, hogy hanyag, vagy rossz magaviseleteért még csak meg is mernék szólítani. — Most már ezer örömet leráznák a nyakukról, ha tehetnék. Nem gunyolja e a vakmerő zsidó tanító akárhányszor magukat a szülőkét is? Igen, és a jobb gondolkodású szülők nem küldik e saját iskolájuk mellett gyermekeiket majd a mi, majd a szomszéd hitközségek iskolájába, miután nem szívelhetik el, hogy gyermekeik, mint a baromház minden vallás nélkül nőjjenek fel?

Rettentő alkotmányos élet ez. A szülők isteni és

természeti joguktól megfosztva, gyermekeik nevelésének irányát és vallását nem szabhatjuk meg. Történjék bármi, én teljes erőmből elleneleszek annak, hogy e hitközségben államsegélyben, mit előbb-utóbb vissza kellene neki fizetni — Isten és vallás nélkülű közös községi iskola építtessék azon 8—10 zsidó és protestans gyermek kedvéért, kik mint eddig úgy ezután is elférnek iskolánkban, továbbá, mert ezen esetben a kántor-és segédkántortanító mellett más, legnagyobb esetben két tanító válnék szükségessé, kiknek fizetését szintén zsebróval, vagy adófelhajtás útján a község pénztárának kellene hordoznia. Ez újra elviselhetlen teher lenne a szegény népre nézve, mit pedig támogatni semmi esetre nem szabad. Aztán azt sem foghatom meg; minék ide az a 400 frtos közös iskola, midőn egy 400—500 frtos közös iskola két osztálylyal bőven elégséges 150—160 tanköteles gyermek számára.

— Oh! ez csak az olyanoktól telik ki, kik soha sem építettek, kik nem a nép jólétét és a nevelés valódi ügyét tekintik, hanem magánérdeüket és nemtelen vágyaik teljesülését hajhászsák.

— Számunkra nem kell más iskola, mint jelzém — folytatá a plebános — s ez el is fér az erre kijelölt helyen. Ez a meglévő anyagokból és a rom. kath. jellegű iskolához ígért püspöki segéllyel a megerősítésre felterjesztett terv és költségvetés szerint két osztálylyal a nép minden pénzbeli áldozata nélkül még e nyáron készen leend. Legfelebb a kántor és segédkántortanító fizetését kell a törvény szabta 300—400 frtig az e célra alakított takarékmartár-alapból felelelni.

Mire való lenne tehát e népet oly iskola építési költségekbe verni, mi miatt még anyagilag leroskadnak, addig erkölcsileg a jelen és jövő nemzedék a közös iskola fának gyümölcseiben: a közös elfajultság és erkölcsi sülyedés miatt keservesen megsíratna.

— Igaza van — ur öcsém — szóla az öreg ur — Szelessy már négy évvel ezelőtt leszavazta községünk közgyűlése, s jegyzőkönyvileg kimondta az iskola rom. kath. jellegének fentartását. Most tehát minden érdek és tekintetet mellőzve, rövid időn az építést meg kell kezdeni.

— Ugy lesz — felelé a plebános — mihelyt a tervrajz és költségvetés püspöki megerősítéssel ellátva visszaérkezik.

Ekkor Szelessy lépett be egy csomag levél és újsággal.

— Köszönöm, köszönöm, Szelessy ur, — mondá a plebános, hogy szives volt leveleimet és újságaimat elhozni.

Ah! ni, épen itt van a megerősített iskolaterv és költségvetés!

Mi az — szóla elég nyersen Szelessy — iskolaterv és költségvetés? . . .

— Igen, igen az, — folytatá a plebános — épen jó, hogy megérkezett, mert a legközelebbi egyháztanács és iskolaszék határozata folytán az építés még a jövő héten kezdetét fogja venni.

Ha! ha! ha! — tör ki erőltetett nevető gunnyal Szelessy — az nem most lesz . . . mi is ott leszünk! Itt államköltségén épült rom. kath. jellegű községi közös iskola fog lenni. En fel is terjesztettem — mondá tovább — erre nézve az iskolatervet és költségvetést a tanfelügyelőség útján a vallás és közoktatási minister ur ő nagyméltóságához és már kérelmeztem az építési költségek utalványozását is.

— Ez már több lenne a soknál — szól a plebános, hisz ezen ügy nem egy ember dolga, ha még községi bíró, vagy bármily tekintélyes is valaki, vagy ha még kegyur lenne is . . . Itt mindig volt és van ma is iskolaszék. Ennek vagy legalább nekem, ki annak elnöke, az iskolának pedig igazgatója vagyok, ki első sorban le- és fel-felé igen gyakran felelősségre vonhatom s még meg is hurcoltatom, erről — mondom legalább nekem — tudomással kellene bírom. Ez rettentő tolakodás lenne. — Engedjen meg Sze-

lessy ur, ez olyan valami, a mit nem lehet szó nélkül hagyni. Ime itt minden elvan látva. A püspöki segély a kívánt összegben az iskola rom. kath. jellegének fenntartása és feltétele mellett már postán van. — Mit akar ennél többet Szelessy ur is? Vagy minő iskolát akar építtetni e szegény kis községben? Örökös terhet akar akasztani a még meglévők mellé e nyomoru nép nyakába? . . . Nem látja, hogy már-már roskád alá a sok adóteher alatt? Minek ide olyan iskola épület, melyet önerején még fenntartani sem képes?

— Kérem, kérem — szól közbe Szelessy — ez szerfeletti aggodalom, hisz az állam mindezeket ellátja, s mily nagy könnyebbség ez?

— Ez helytelen maga az egész felfogás, — jegyzé meg a plebános. — Vagy minő könnyebbség a népre, midőn az állam a mi zsebünkől, akaratunk és belégyezésünk nélkül, sőt tiltakozásunk daczára erőszakosan a miénkből nálunk nélkül költhezhetik? . . . Mi az, midőn pénzünket pocskolja, vallásérzetünket, jogunkat, szabadságunkat, sőt lelki békénket, nyugalmunkat és jövő boldogságunkat támadja s rabolja meg? . . . Méltó dolog ez a mai divatos korszellemhez és alkotmányos élethez! . . .

Igazán, s én kételkedem annak hazafiságában is, ki az új elpogányosodás bölcsője; a közös iskola mellett lőfut. Nem lehet annak pozitív vallása se, ki a közös iskolák, mint az erkölcsstelenység első szülő anyja körül szerzett érdemeiből iparkodik halantékát körül korszoruzni.

Ugyan minő hit- és erkölcsi élet lenne az, melynek éltető napja; nem a hit világa; levegője és melege; nem a szeretett, tán anyagu; nem a vallás és erkölcsösség; harmatu; nem a kegyelem? . . . A világság, levegő, meleg és harmat kellő foka nélkül mesterségesen ápolvt virág csak elcsenevészedett és rövid életű lehet. S míg az ilyen virág az életszervekre veszélyes; addig az ezekből fűzött korszoru nagyon is hervatag. Ily módon ápolvt virág; a közös iskola; s ilyen leend az azt ápolóknak is jutalma . . .

Kérem, kérem plebános ur — szól hevesen Szelessy — méltoztassák az ilyen kifejezésektől, s talán személyem ellen intézett megjegyzésektől megkímélni. Az államnak csak van hatalma az iskola és gyermekek nevelése fölött?

— Hogy Szelessy ur — folytató a plebános — oly ügybe fogott, mire felhiva és hivata egy magára nincs, azt nagyon sajnálom! . . . S azt mondom, hogy csak a felekezeten és a felekezetek ügyeibe mégis belekapaszkodó mindenható állam bérenczei; a tanfelügyelők és vidéki futoncaik sürgetik a közös iskolát, kiknek istenük: a has és zsebuk; s kik nem gondolnak arra, hogy Isten vallás és erkölcs nélkül sem ország, sem állam, sem nemzet, sem nép, sem egy család, sőt egyetlen ember sem állhat fenn.

Ha pedig Szelessy ur is az új pogányság ezen fiaik közé tartoznék, az nekem nagyon fájna! — Különben ezen megjegyzéscim tiszta megjegyződésesen alapulnak, mik nem minden ember nyakába akasztható „köpenyeg.“ De visszautasitom azon észrevételét, mintha az államnak hatalma és joga lenne az iskola és a gyermekek nevelése fölött!“

Az államnak nincs hatalma, hanem van felügyeleti joga és kötelessége: utánnézni, ha a szülők teljesítik-e ebbeli kötelességeiket? ebben őket segíteni, nekik erre — nem sértve jogukat — utat és módot nyújtani. De őket megjegyződésükkel ellenkezőre kényszeríteni nincs hatalma.

— Minden hatalom Istenől van — folytató a plebános. Nem tudjuk pedig, hogy Isten az államnak erre mért, hatalmat adott volna. De adott egyedül a kath. anyaszentegyháznak, mely nem felekezet — mint némelyek helytelenül nevezik — hanem általános, egyetemes és egyedül üdvözítő egyház.

Igy iskolánkat is helytelenül nevezik felekezetnek, hanem rom. kath. jellegűnek nevezendő az. Felekezeti egyház és iskola a rom. kath. egyház és iskolán kívül minden más egyház és iskola.

Ah! ki hallott ilyent szól közbe kitünő heveséggel Szelessy. Ez állam lenne az államban, mily képtelenség. . .

Korántsem Szelessy ur — viszonzá a plebános. — Ezen kifejezés: „állam az államban“ szinten egy új divatu, értelem nélküli, helytelen szóllam és elnevezés, mely az együgyűek és könnyű gondolkozásuak elámitására és félrevezetésére van kigondolva. —

Tizenkilenc év száradon át megfértek: az állam egyház egymás mellett, sőt több, egymással karöltve; egymást t'mogatva, virágzott a hon, virágzott az egyház; és ma! e kettőről kezdik mondani, hogy: állam az államban? Oh! így, miután az ember is testből lélekből áll, az emberről is azt kellene mondanunk: „ember az emberben“, továbbá: „az egyén az egyénben.“ — Én ugy gondolom, hogy az ilyen elnevezéseket csak azon államistenítőik, anyag és has imádók, majomtól származottak, és felvilágosult rajongász gyártják, kik az ember kettős természetét és alkotrésztét, az állam és egyház hivatását nem ismerik; kik a lélekről és lelkiekről a halhatatlanságról, az ember rendeltetése és végczéljáról nem akarnak tudni. —

Már a hazai törvények szerint is minden embernek valamely egyházhoz, vallás felekezethez kell tartozni valamely vallást kell követnie; ez pedig a fentebbi állítás szerint lehetetlen volna. Helytelen felfogás és állítás ez. Vagy ki nem tudja, mily szép önszervezeti joggal bír az egyház, az állam szervezet mellett; a hitközség a politikai község szervezete mellett, anélkül, hogy a kettő egymással ellentétbe jönne? Sőt mindkettőnek helyesen irányzott lépteit, mily fonségesen összpontosulnak az egy közös végpontban, az emberiség végczéljában? Azon körülmény, hogy — mint napjainkban is — ily helytelen kifejezésekkel találkozunk, leginkább az államkormányzók roszul értelmezett hivatásából; az állammindehatóság megteremtésére irányzott törekvésekből; annak tulkapasáiból és a mai szabad gondolkodás módból magyarázható meg. — Innen lehet Szelessy ur önféjüleg csinált iskola ügyét is megérteni. — Különben ismét megjegyzem, hogy én a helybenhagyott terv és költségvetéstől eltérő minden iskolai építkezésnek a községben határozottan ellene leszek. — Ha pedig Szelessy ur mást akar, jól van. Tessék építeni, hogy legyen két iskola: egy rom. kath. jelegű és egy községi közös. Amaz meg lesz; de e felett kételkedem. —

Ezekre Szelessy elég hevenyében kezdé észrevételeit megtenni; de a míg meg is kísérheté volna érdemlegesen hozzá szólni; a plebánost rögtön végzendő hivatali teendője elszólitván, ez ügy feletti beszélgetést megszakítá.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Székelyföldi oltáregylet.** A belszékelyföld-kézdivásárhelyi Oltáregylet folyó év október hó 12-én Kézdivásárhelyt, Kantában, a gymnasium rajztermében tartotta meg az évi köz- és bizottmányi gyűlését. Báró Szentkereszty Stephanie tiszteletbeli alapítványi urhölgy ő méltóságának enklölete alatt 40—50 tag jelenlétében.

Az ekét gyűlésen felölelt számos tanácskozási pontok és meghozott üdvös határozatok erős kritériamát képezik annak, hogy alig 8 éves egyletünk, feladatahoz hiven — kitűzött magasztos czéljait nem csak hogy elérni törekedett, hanem idáig is meghozott anyagi és szellemi áldozataival — azt már-már biztos alapra fektetvén, fennmaradását Biztosította — nemcsak, de virágzásnak is indította.

Hosszas lenne — s tán e becses lapok szük tere se engedné meg, hogy megtartott köz- és bizottmányi gyűlésünknek teljesen kimerítő képét adjam. Azért csakis némely főbb pontokat kívánok — ezuttal — a gyűlés, felhívása folytán — a nyilvánosság tudomására hozni mint olyanokat, melyeknek tudása egyfelől az érdekeltek megnyugtatása, másfelől pedig az érdeklődni kívánók tá-

IRODALOM.

jékozása és az alapszabályokban gyökerező szoros ahhoz alkalmazkodtatása végett szükséges.

a) Ezen főbb pontok egyike az 1883-ik évi egyleti számításoknak beteriesztése (alapsz. 30. §.) mely szerint a pénztár állása 1883. végén következő: 1. Készpénzmaradvány pénztáron 368 frt 83 kr. 2. A 601. számú takarékpénztári könyvből 5014 frt 41 kr. 3. Az 1299. számú takaréki könyvből 51 frt 5 kr. 4. Még be nem fizetett alapfőkében 300 frt. 5. Kamathártelekben 21 frt. Összes vagyoni állás: 5755 frt 27 kr. 0. é.

b) Kapcsolatosan e ponttal, az illető nagylelkű adakozók megnyugtatóra be lett terjesztve az 1884. évi „Vízkereszti” gyűjtés eredménye. 1. Alsó Csernából begyűlt 6 frt. 2. Polyán-Béfalaváról 30 frt 13 kr. 3. Bereczk-Mártonosból 47 frt 92 kr. 4. Esztelnek, Csomortán, Kurtapatakról 38 frt 66 kr. 4. Lemhény, Almásból 17 frt. Futásfalva, Ikafevárvól 12 frt 50 kr. 7. Nyujtóról 8 frt 50 kr. 8. Csik-Szent-Mártonból 8 frt. 9. K.-Sz.-Lélek-ről 51 frt. 10. Altorjáról 29 frt 10 kr. 11. Szent-Katolna-Hatolykáról 15 frt 50 kr. 12. Gelencze, Hilib, Haralyból 32 frt 14 kr. 13. Szarazpatak, Peselnekről 25 frt. 14. Cs.-Szent Simon, Csátoszegegről 54 frt. 15. Kászon-Jakabfalváról 2 frt 70 kr. 16. Kvasárhelyről: tőke, kamat, tagdíj s perzselypenzből 68 frt 80 kr. 17. Csik-Tusnádról alapító 15 frt. 18. Csik-Kozmárról tagdíj 15 frt. 19. Osdoláról 5 frt. Összesen: 418 frt. 94 kr. 0. é. mely becses adományokért a gyűlés jegyzőkönyvéleg forró köszönetet szavazott a nemesszívű buzgó adakozóknak, kívánván, hogy az Eg. ura legyen megjutalmazója az O. nevében és dicsőségére meghozott ajándokoknak. S kik még hátra vannak, legyenek követői a nemes példának.

c) Komoly tanácskozás tárgyát képezte a közgyűlés megalapodásának az 1885-ik évben rendezendő „tarlat”, melyre nevezetesen határozta meg, hogy:

„A kezuvásárhelyi Oltáregylet a jövő 1885-ik évi Fehervasarnap után való nettón, kedden, Szerdán és Csütörtökön szegény templomok teiségítésére kiosztandó templomi teiszerevényekből kiállításig rendezni. Az einők or. Szentaezeszty Stephanie ő méltóságához intézendő kérelem az alapszabályok 23. §-a értelmében Bálint Károly apat-kanonok egyleti igazgató urnoz iesznek beküldendő *foljót év december végéig*. A később érkező kérelemnek nem vetenek nygelembe, valamint azok sem, melyek az *idészt* 23. §. követelményetnek, meg nem felelnek.

Azon hitközsegek, melyek szegénységök kimutatása mellett oltáregyleti tagokat is mutatnak ki, előnyben iesznek szembe azokkal, melyek se alapfőke, se részvényei partoió díjak, sem pedig rendes évi tagületmenyekkel az egylet czejai előmozdításához nem járultak. (25. §.)

E pont különös nygelembe ajánlatik minden illetőknek.

Végre mellőzve; az egylet vagyonának mikénti biztosítása és gyumolcsotetése, — a jövő vízkereszti gyűlések minél sikereso és tagasb körben leendő eszközlése stb. szempontjából hozott — különben igen üdvös — határozatokat, melyén latom felemliteni, hogy

d) a közgyűlés az alapszabályok 7. és 28. §§-ai értelmében rendes tisztviselőit és bizótmanyi tagjait — három évre — azokat a kik voltak, lelkes egyhangúsággal, újbol megválasztotta.

Aldaskek és dicsőitesség a legméltóságosabb Oltári-szentseg! s bő alda legyen a szent ügyön!!

Bereczk, 1884. október 17-én.

Bálint László,
egyleti főjegyző és pénztárnok.

— Megjelent a „Magyar Katholikus” című új társadalmi és vegyestartalmu hetilap. Szerk. Ribényi A. Kazaly Imrének, mint főmunkatársnak közreműködésével. Ara egy egész évre 6 frt. Káplánok és tanítóknak 4 frt. Ezen új k. irányu hetilapnak czejlja a k. tevékenységet fölkelteni, elűzni a közönyt, világi k. testvéreink e legnagyobb betegsége, s lerontani a papság és világiak között a ferde előítélet által vont válaszfalat. Dicső feladat, melynek megoldása valóban megérdemli a fáradságot. Az eddigi, megjelent számok erős garantíát nyujtanak arra nézve, hogy e szép feladat megoldására hivatott erők vállalkoztak. Mi nem állithatunk ki ezen új irodalmi vállalat életrevalósága mellett jobb ajánló levelet, mint ha annak egyik sikerült cikkét lapunk hasábjain is bemutatni sietünk t. olvasóinknak. Ex uno disce omnes. — Melegen ajáljuk tehát a buzgó vállalkozók minden dicséretre méltó törekvését t. olvasóink tömeges pártolásába.

A NAPI ESEMENYEK KÖRÉBŐL.

— **Meghívás.** A szebenmegyei róm. kath. tanítóegylet ez idei rendes közgyűlését f. é. október hó 29—30-án tartja Nagy-Szebenben az Orsola-apáczák leányiskolájában, melyre az egylet tagjai és az ügy iránt érdeklődők tisztelettel meghivatnak. Targyroszat: 1. Isteni tisztelet a zárda templomában. 2. Nyilvános tanítást tart M. Stanisla a zárdai tanító az V. osztályban a nyelvtanból. 3. Nyilvános tanítást tart Müller J. belv. rom. kath. elemi isk. tanító a VI. osztályban a természettanból. 4. A gyűlés megnyitása. 5. A mult vándorgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 6. A tartott tanítások megbírálása. 7. Bizottságok kiküldése a könyv és pénztár felülvizsgálására. 8. Ertekezést tart Schnuch Odön belvárosi r. k. elemi iskolai tanító „iskolai ünnepélyek”-ről. 9. Könyvismerterés az erre kiküldött bizottság által. 10. A választmány évi jelentésének felolvasása. 11. A kiküldött bizottság jelentése a pénz- és könyvtár állásáról. 12. Tisztujtás. 13. A jövő vándorgyűlés idejének, helyének és tárgyait megállapítása. 14. Folyó ügyek és indítványok tárgyalása. Mindazon vidéki tagtársak, kik e gyűlésen résztvenni ohajtanak, kéretnek arra, miszerint ebbeli szándékukat f. h. 24-ig az egylet elnökségével multhatatlanul tudatni sziveskedjenek. Gyűlés kezdete: regg. 8 óraker. Nagyszeben, 1884 október 13-án. Rozkosni s. k. tan. egyli. elnök Dományácz Péter s. k. tan. jegyző.

— **Pályázat** A Csik-Szentgyörgyi anyaiskolánál megürült egyik kántorseged-tanítói állomásra pályázat nyittatik. Következő évi jövedelem számításal. 1. Kepe: a, ősz gabona 50 kalangya, b, tavasz 58 kalangya, c, 28 szekér vagy szánfa. 2. Stola: 10-12 frt. 3. oszpora 7 f. 50 kr. 4. pium legat részlet 1 f. 40 kr. 5. Készpénz a két község pénztárából 2 rátában fizetendő 50 f. 0. é. Pályázni kívánók folyamodványaitak: Kántortanító képesítési, eddigi alkalmaztatásuk s erkölcsi viseletokről tanuskodó hiteles okmányokkal felszerelve, november 15-éig alulirthoz beterieszteni figyelmeztetnek. Személyes megjelenés előnyre nyit kilátást. Csik-Szentgyörgy, Okt. 17-én 1884. Az okt. 16-án megtartott iskolaszék megbízásából: Nagy Lajos isk. sz. elnök.

Szerkesztői üzenetek.

— **H. K. Porumbák.** A „Templomban” című költemény nagymérvű szellemi verszegénységben szenved, guttaütött végtagjait pedig a legügyesebb orvos sem lenne képes életre galvanizálni. —

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNIBÉLA. Dr. SANDORFFY NANDOR. STRAUBERT ÖDÖN. Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lycz. nyomda gyorssajtóján Gyulafehérvárt.